

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นแบบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ มาจนถึงปัจจุบัน การเมืองและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินด้วยความไม่ราบรื่นมาโดยตลอด แท้จะกล่าวได้ว่าแม้จะประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตยมาถึง ๔๖ ปีเศษแล้ว แต่ชาวไทยก็ยังไม่เคยพบกับ "ประชาธิปไตยที่แท้จริง" กันเลย นักวิชาการและนักศึกษาวิชารัฐศาสตร์หลายท่านได้พยายามค้นคว้าหาสาเหตุที่เป็นอุปสรรคต่อการเมืองระบอบประชาธิปไตยของไทยก็ได้พบว่ามีสาเหตุอยู่มากมายหลายข้อด้วยกัน เช่น ความยากจนและไรการศึกษาของประชากร ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวัฒนธรรมไทย การขาดความศรัทธาต่อระบอบประชาธิปไตยของชนชั้นนำ และที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งก็คือ การขาดระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของประเทศ นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ประเทศไทยยังไม่เคยมีพรรคการเมืองที่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของประเทศประชาธิปไตยตะวันตกเลย พรรคการเมืองส่วนใหญ่ของไทยคงเป็นเพียงกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มเล็ก ๆ และมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแคบ ๆ เพียงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเลือกตั้งทั้งนั้น พรรคการเมืองในแบบนี้จึงไม่มีโอกาสที่จะแสดงบทบาทอันสำคัญในทางการเมืองได้ พรรคการเมืองที่จะมีบทบาทและมีความสำคัญทางการเมืองอย่างแท้จริงจึงได้แก่กลุ่มการเมืองที่มีอำนาจปกครองประเทศอยู่ในเวลานั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือพรรครัฐบาลเท่านั้น เช่น คณะราษฎร ในยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ คณะรัฐประหาร ๒๔๙๐ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นพรรคเสรีมนังคศิลา และคณะรัฐประหาร ๒๕๐๐ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นพรรคชาติสังคม และพรรคสหประชาไทย

ความมุ่งหมายและขอบเขตการศึกษา

เนื่องจากพรรครัฐบาลเป็นเพียงพรรคการเมืองพรรคเดียวที่มีโอกาสแสดงบทบาทอันสำคัญทางการเมืองในแต่ละยุค ดังนั้นวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคการเมืองไทยศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเสรีมนังคศิลา กับพรรคสหประชาไทย" นี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงลักษณะ

ของพรรคการเมืองพรรครัฐบาล ว่ามีพื้นฐาน มีวิวัฒนาการ อุดมการณ์ตลอดจนพฤติกรรม และบทบาท
 ทางการเมืองว่ามีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง จึงได้เลือกศึกษาโดยนำพรรคเสรีมนังคศิลา มาเปรียบ
 เทียบกับพรรคสหประชาไทย โดยที่ผู้เขียนมีความคิดเห็นอยู่ว่า ทั้งพรรคเสรีมนังคศิลาและพรรคสห
 ประชาไทย ต่างก็เป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์การเมืองและการ
 บริหารของไทย ดังนั้นการที่นำเอาพรรคการเมืองสำคัญทั้งสองพรรคนี้มาศึกษาเปรียบเทียบกัน จะ
 สามารถช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และเข้าใจถึงลักษณะสำคัญ ๆ ของพรรครัฐบาล และเพื่อให้เห็นหลัก
 ตลอดจนแนวทางในการศึกษา ผู้เขียนจึงได้ตั้งสมมติฐานขึ้นมาว่าพรรคการเมืองจะวิวัฒนาการในทาง
 ที่เจริญกว่าหน้าหรือจะประสบความล้มเหลวนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพรรคการเมือง ๒ ประการด้วยกัน คือ

๑. ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของสังคม
๒. คุณภาพของพรรคการเมือง
๓. อุดมการณ์และนโยบาย
๔. กลุ่มผลประโยชน์
๕. ทูต
๖. กฎหมาย

หากเงื่อนไขทั้ง ๒ ประการหรือส่วนใดหนึ่งใน ๒ ประการเป็นไปในแบบที่เอื้ออำนวยให้พรรค
 การเมืองมีโอกาสพัฒนาตัวเองไปสู่ความก้าวหน้า พรรคการเมืองในประเภทนี้ก็มีโอกาสพัฒนาและ
 มีความก้าวหน้าทางการเมือง แต่หากเงื่อนไขทั้ง ๒ หรือส่วนใดหนึ่งเป็นไปในทางเป็นอุปสรรคขัดต่อ
 พัฒนาการของพรรคการเมือง พรรคการเมืองในประเภทนี้ก็จะประสบความล้มเหลวและคงต้อง
 เสื่อมสลายไปในที่สุด การค้นคว้าและศึกษาเชิงเปรียบเทียบพรรคเสรีมนังคศิลาและพรรคสหประชา
 ไทยก็เป็นไป เพื่อพิสูจน์ว่าความล้มเหลวของพรรคการเมืองทั้ง ๒ พรรคนี้เป็นไปพหามสมมติฐานใน
 เรื่องเงื่อนไขทั้ง ๒ ประการนี้หรือไม่ โดยคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการศึกษาคือ จะทำให้ได้
 ทราบถึงจุดอ่อน ข้อบกพร่อง และความล้มเหลวสำคัญ ๆ ของพรรครัฐบาล รวมทั้งพยายามค้นหา
 ทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ เพื่อพัฒนาการเมืองไทยตามระบอบรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพ และเป็น
 ประชาธิปไตยยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไปได้

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ ส่วนใหญ่เขียนได้ศึกษาโดยวิธีวิเคราะห์จากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์ (Historical Approach) วิเคราะห์จากตัวกฎหมายต่าง ๆ (Legal Approach) เช่นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้เนื่องจากข้อมูลและข้อเท็จจริงที่กองการทราบบางตอนยังมีได้มีการพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษร จึงได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) บุคคลผู้ซึ่งทราบข้อเท็จจริงนั้น ๆ เป็นอย่างดี เช่น นักการเมือง นักวิชาการ และข้าราชการผู้ซึ่งเคยปฏิบัติงานให้กับพรรคเสรีมนังคศิลา และพรรคสหประชาไทยมาก่อน เพื่อให้การศึกษาเรื่องนี้มีข้อมูลสนับสนุนอย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

ลักษณะการเขียนจะเป็นไปในลักษณะการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ (Descriptive Analytical) เป็นส่วนใหญ่

ในบทที่ ๑ เป็นการพูดถึงสมมติฐานในเรื่องเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพรรคการเมือง

ในบทที่ ๒ เป็นการบรรยายถึงประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการของพรรคการเมืองไทย โดยย่อ

ในบทที่ ๓ วิเคราะห์ถึงการดำเนินการจัดตั้งพรรคเสรีมนังคศิลา และพรรคสหประชาไทย ว่าพรรคการเมืองทั้งสองมีพื้นฐาน มูลเหตุ วัตถุประสงค์ที่จัดตั้งพรรค อุดมการณ์และนโยบาย มีโครงสร้างการจ้องการการบริหารงานของพรรคอย่างไรบ้าง

ในบทที่ ๔ เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของพรรคเสรีมนังคศิลา และพรรคสหประชาไทย ทั้งก่อนการเลือกตั้งทั่วไป และพฤติกรรมในการบริหารประเทศภายหลังจากชนะเลือกตั้ง ได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศแล้ว

ในบทที่ ๕ เป็นการบรรยายและวิเคราะห์ถึงวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความเสื่อมและจุดจบของพรรคเสรีมนังคศิลาและพรรคสหประชาไทย

ในบทที่ ๖ เป็นข้อสรุปโดยการปรับเอาเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาประยุกต์เข้ากับสมมติฐานที่วางไว้เป็นเงื่อนไขตามบทที่ ๑ ว่าพรรคการเมืองทั้ง ๒ พรรคที่ศึกษามีลักษณะแห่งความสำเร็จและ

ความล้มเหลวเป็นไปดังที่ได้ตั้งสมมติฐานเอาไว้หรือไม่ แต่วางก็เป็นข้อเสนอแนะซึ่งได้แบ่งออกเป็น ๒ ภาค ก็คือข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาล และข้อเสนอแนะสำหรับพรรคการเมืองพรรครัฐบาล เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงระบบพรรคการเมืองของประเทศไทยต่อไป